

DPOR – dosežki in izzivi

Zakotnik Branko, Tomšič Sonja

Co-funded by
the Health Programme
of the European Union

- Uvod – breme raka v Sloveniji
- DPOR 2017- 2021 - strateški cilji:
 - **Kako jih uresničujemo?**
- **Kateri so izzivi obvladovanja raka v Sloveniji – DPOR 2022-2016**
- EU Beating Cancer Plan
- Zaključek

INCIDENCA, SLOVENIJA 1961 – 2015

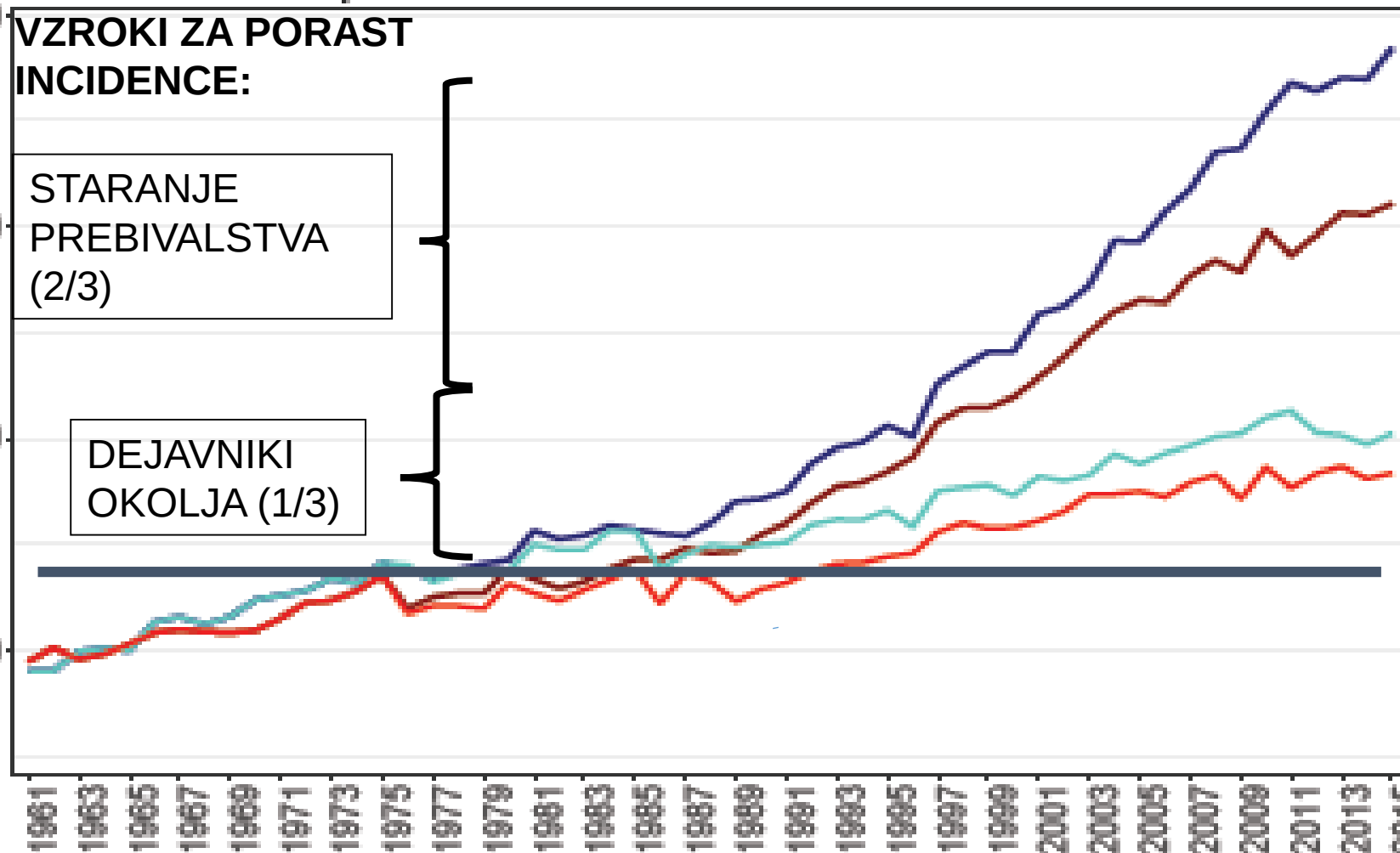
VZROKI ZA PORAST
INCIDENCE:

STARANJE
PREBIVALSTVA
(2/3)

DEJAVNIKI
OKOLJA (1/3)

Stopnja na 100.000

Stopnja na 100.000

2016 :

Vir: www.slora.si

Incidenca: 15 072

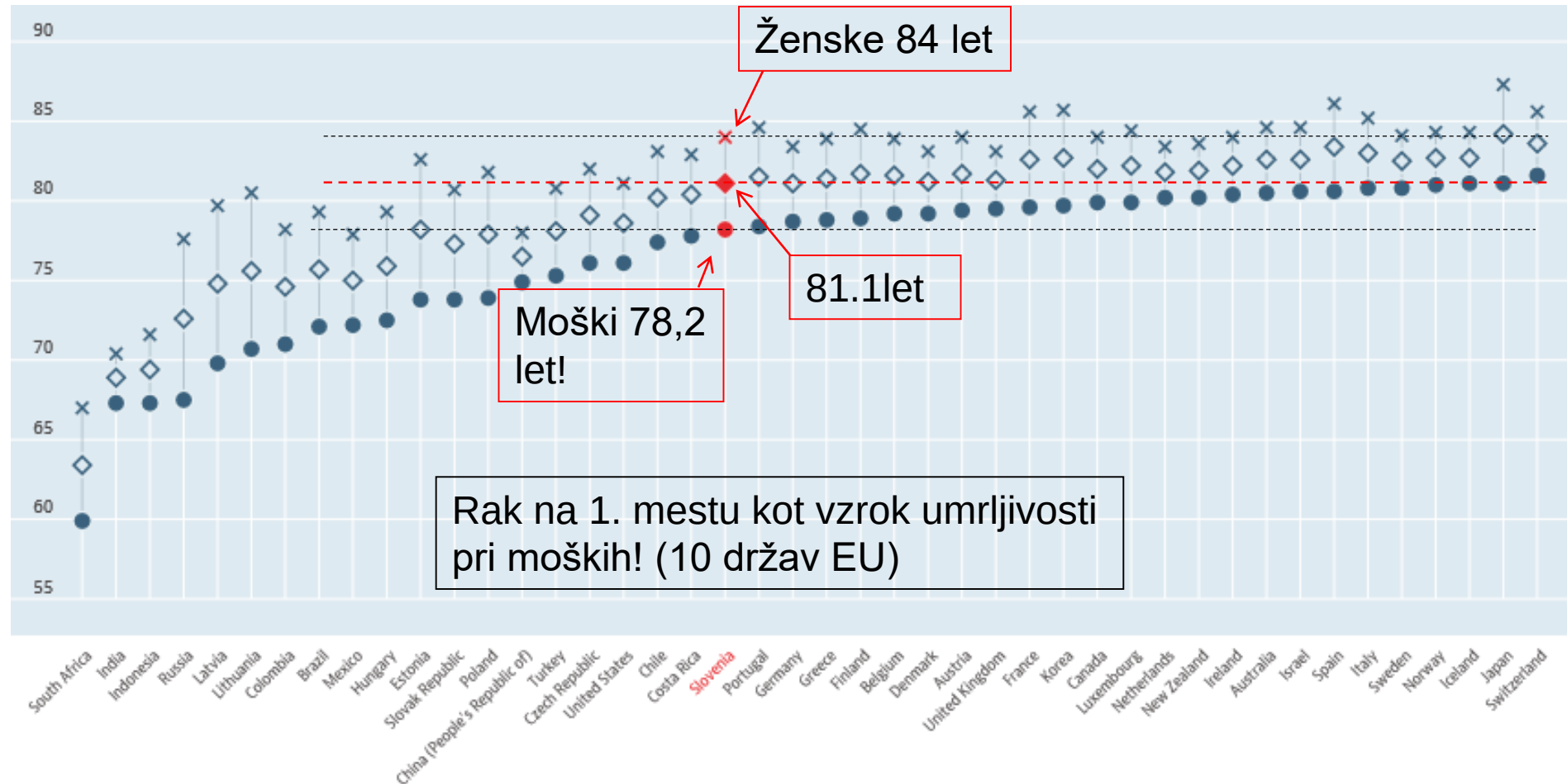
Prevalenca: 107.093

- Groba inc. stopnja MOŠKI
- Groba inc. stopnja ŽENSKE
- Starostno standardizirana stopnja MOŠKI
- Starostno standardizirana stopnja ŽENSKE

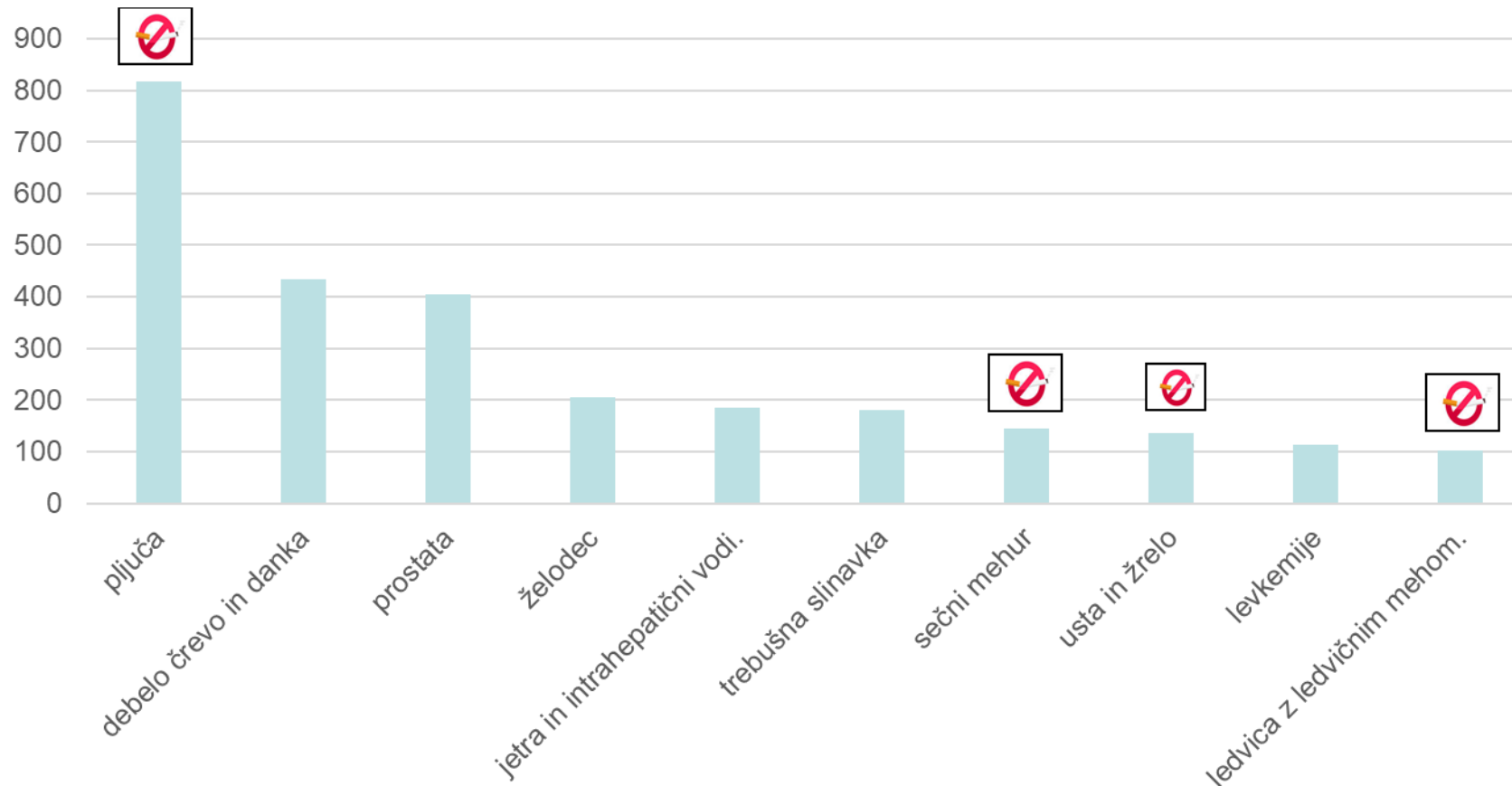
Co-funded by
the Health Programme
of the European Union

OECD 2019: pričakovana življenjska doba 2018

Pričakovana življenjska doba v SLO: **1990 - 73 let**
2018 – 81,1 let!

Število smrti zaradi raka, moški, Slovenija, 2016

Umrljivost zaradi raka pri moških na 1. mestu med
vsemi vzroki smrti!

- 1. Upočasniti povečevanje incidence raka**
- 2. Povečati preživetje**
- 3. Izboljšati kakovost življenja bolnikov z rakom:**
 - s celostno rehabilitacijo
 - s paliativno oskrbo

Kako uresničujemo zastavljene strateške cilje?

1. Upočasniti povečevanje incidence raka

12

nasvetov proti raku

Evropski
kodeks proti raku
2014

1 NE KADITE!

- Ne kadite in ne uporabljajte tobačnih izdelkov v kakršni koli obliki!
- Kadilci, čim prej opustite kajenje!

3 VZDRŽUJTE ZDRAVO, NORMALNO TELESNO TEŽO!

- Debelost ogroža z rakom debelega črevesa in danke in številnimi drugimi rakavimi boleznimi.
- Vzdržujte normalno težo z uravnoteženo prehrano z veliko zelenjave in sadja in s telesno dejavnostjo!

5 PREHRANJUJTE SE ZDRAVO!

- Jejte veliko polnozrnatih izdelkov, stročnic, zelenjave in sadja!
- Ne jejte preveč kalorične hrane (z veliko sladkorja in mastnih živil) in se izogibajte sladkim pijačam!
- Izogibajte se mesnim izdelkom in jejte manj rdečega mesa in preslanih živil!

7 ČIM MANJ SE IZPOSTAVLJATE SONČNIM ŽARKOM!

- Uporabljajte zaščitna oblačila, pokrivala, sončna očala in kreme. Pazite, da vas, še posebej pa otrok, ne opeče sonce!
- Tudi sončenje v solarijih ni varno, saj je učinek podoben kot pri soncu.

9 VARUJTE SE PRED IONIZIRAJOČIM SEVANJEM!

- Kjer je v zemljišču več radioaktivnega elementa radona, lahko prodira v stavbe – v bivalne in delovne prostore.
- Redno zračenje pomembno zmanjša koncentracijo radona v prostorih in je zaščita pred nastankom pljučnega raka.

11 POSKRBIJTE, DA BODO VAŠI OTROCI CEPLJENI PROTI:

- hepatitisu B,
- humanim papilomskim virusom (HPV) (deklince).

2 NE KADITE V NAVZOČNOSTI DRUGIH!

- Vaše kajenje lahko škoduje zdravju ljudi v vaši okolici!
- Ne kadite doma, na delovnem mestu ali v javnih prostorih!

4 VSAK DAN BODITE TELESNO DEJAVNI!

- Omejite čas, ki ga preživite sede!
- Udeležujte se v raznih dejavnostih (hitra hoja, tek, kolesarjenje, plavanje, tek na smučeh)!

6 OMEJITE VSE VRSTE ALKOHOLNIH PIJAČ!

- Za preprečevanje raka je najbolje, da alkoholnih pijač sploh ne pijete.
- Če že kaj popijete, potem moški lahko največ dve enoti alkoholnih pijač dnevno, ženske pa samo eno (enota vsebuje 10 g čistega alkohola, kar je v 1 dl vina, v 2,5 dl piva, v 0,3 dl žganja ali v 2,5 dl mošta).

8 NA DELOVNEM MESTU SE ZAŠČITITE PRED NEVARNIMI SNOVM, KI POVZROČAJO RAKA!

- Pozanimajte se, s kakšnimi snovmi imate opravka na delovnem mestu!
- Upoštevajte navodila za varnost in zdravje pri delu!

10 ŽENSKE!

- Dojenje manjša ogroženost z rakom, zato dojite svoje otroke, če je le mogoče!
- Omejite jemanje hormonskih zdravil za lajšanje menopavznih težav, saj so povezana z nekaterimi vrstami raka!

12 UDELEŽUJTE SE ORGANIZIRANIH PRESEJALNIH PROGRAMOV!

- Po 50. letu starosti opravite test na prikrito krvavitev v blatu, ki vam ga omogoča program SVIT!
- Ženske, redno hodite h ginekologu na pregled celic v brisu materničnega vratu! Če dobite vabilo na pregled v programu ZORA, se nanj nemudoma odzovite!
- Ženske, starejše od 50 let, se naročite na preventivni mamografski pregled. Če dobite vabilo programa DORA, se odzovite vabilu!

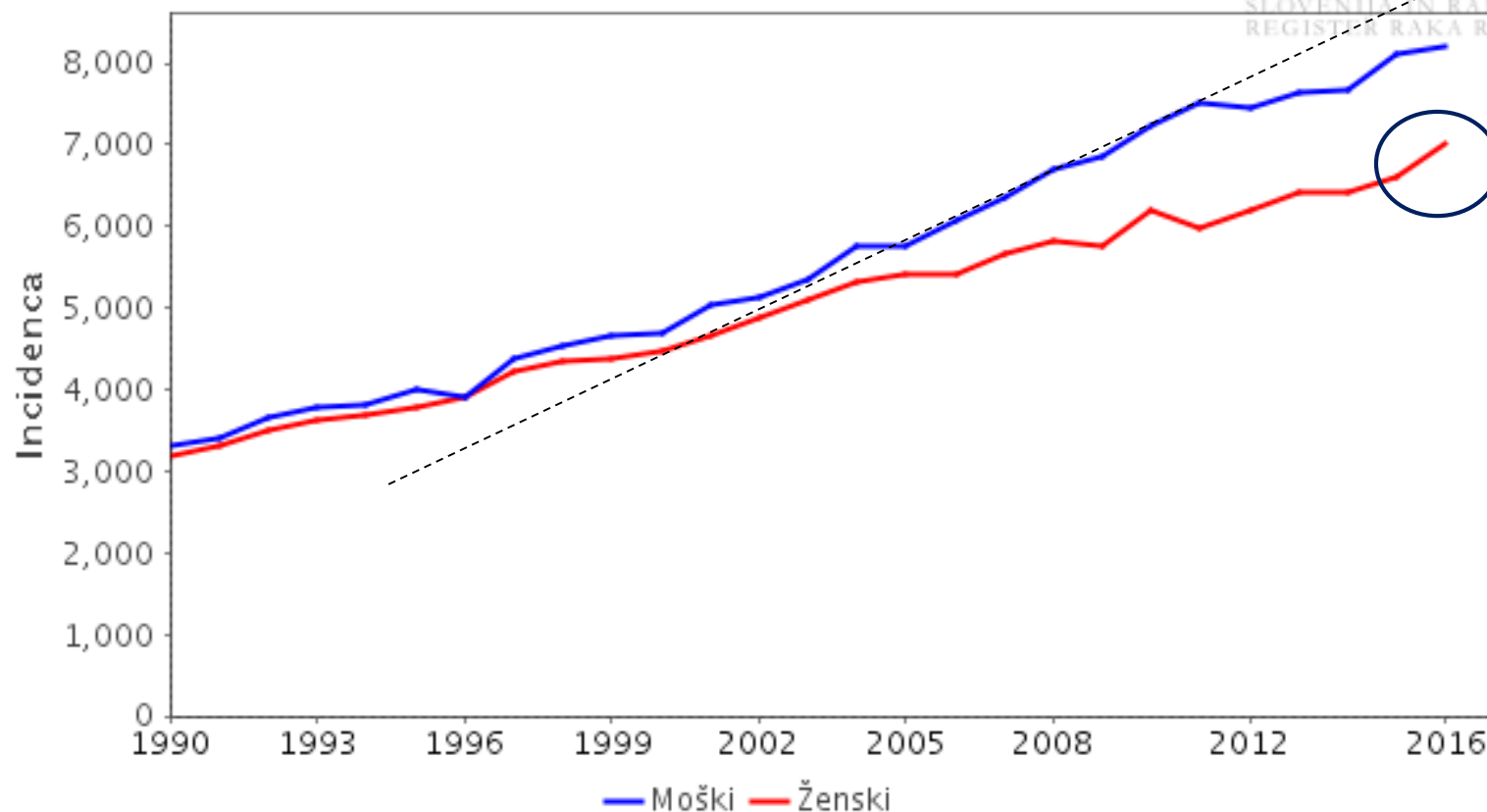

VSAKDO IMA
SVOJE ZDRAVJE V SVOJIH ROKAH!

Incidenca

Incidenca

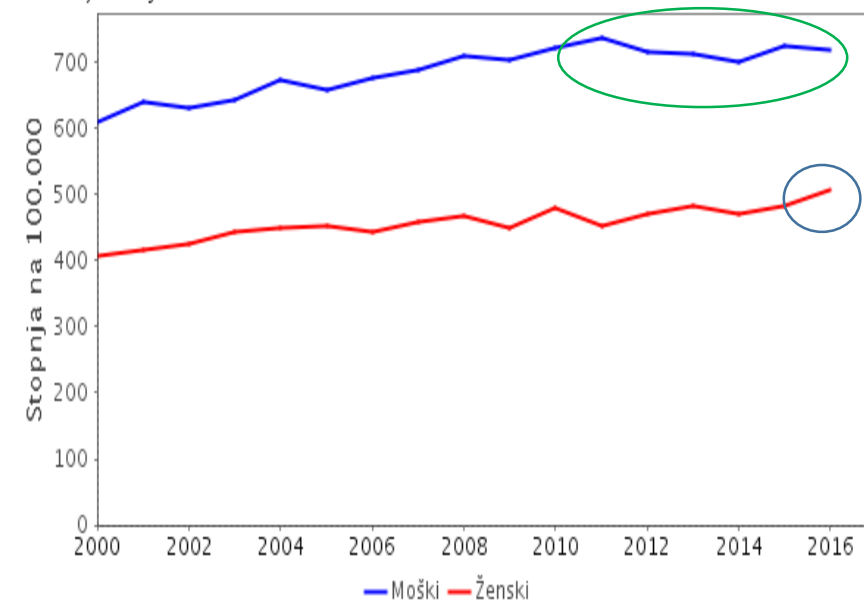
vsi raki (C00-C96)
moški in ženske
1990-2016, Slovenija

Onkološki inštitut Ljubljana, Register raka RS, 24.05.2020

Starostno standardizirana incidenčna stopnja (slovenski standard)

vsi raki (C00-C96)
slovenski standard, moški in ženske
2000-2016, Slovenija

Onkološki inštitut Ljubljana, Register raka RS, 24.05.2020

Kaj vpliva na incidenco in katere intervencije so bile uspešne?

Na incidenco vpliva: Starost prebivalcev, življenjski slog in genetski dejavniki, dejavniki okolja, -

- Pričakovana življenjska doba se je v Sloveniji v zadnjih 25 let podaljšala za 8 let (moški 9, ženske 6), 60% raka po 65. letu!

Uspešne intervencije:

- Primarna preventiva KNB (CINDI, primarno ZV z referenčnimi ambulantami in CKZ)
- Presejanje za rak materničnega vratu in rak debelega črevesa in danke
- Ukrepi proti okužbam povazanim s *Haelicobacter pylori*

Kako uresničujemo zastavljene strateške cilje?

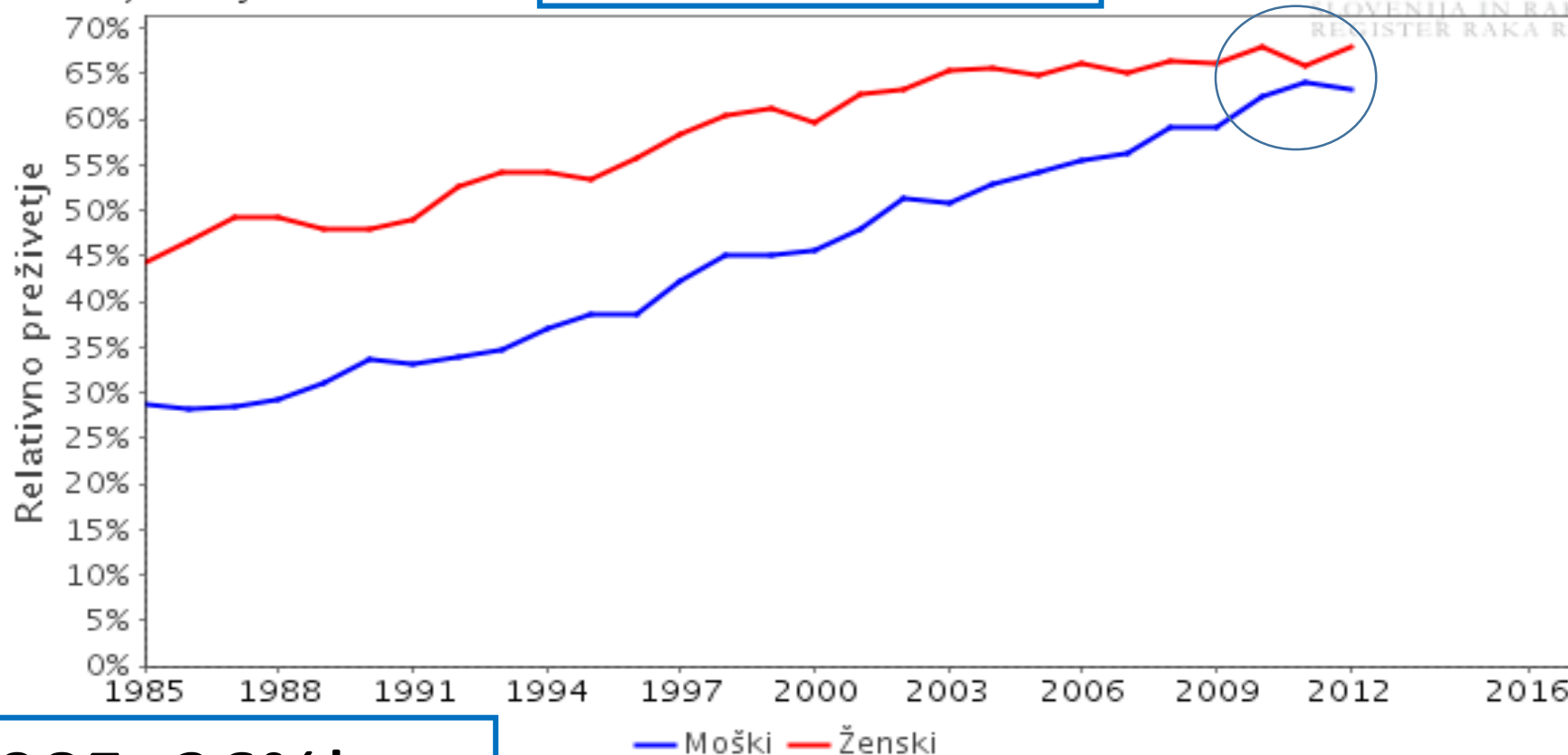
2. Povečati preživetje

Slovenija: 5-letno relativno preživetje

Relativno preživetje
vsi raki (C00-C96)
moški in ženske, 5-letno, 0-80+ let
1985-2016, Slovenija

2016: 64%!

 slora

1985: 36%!

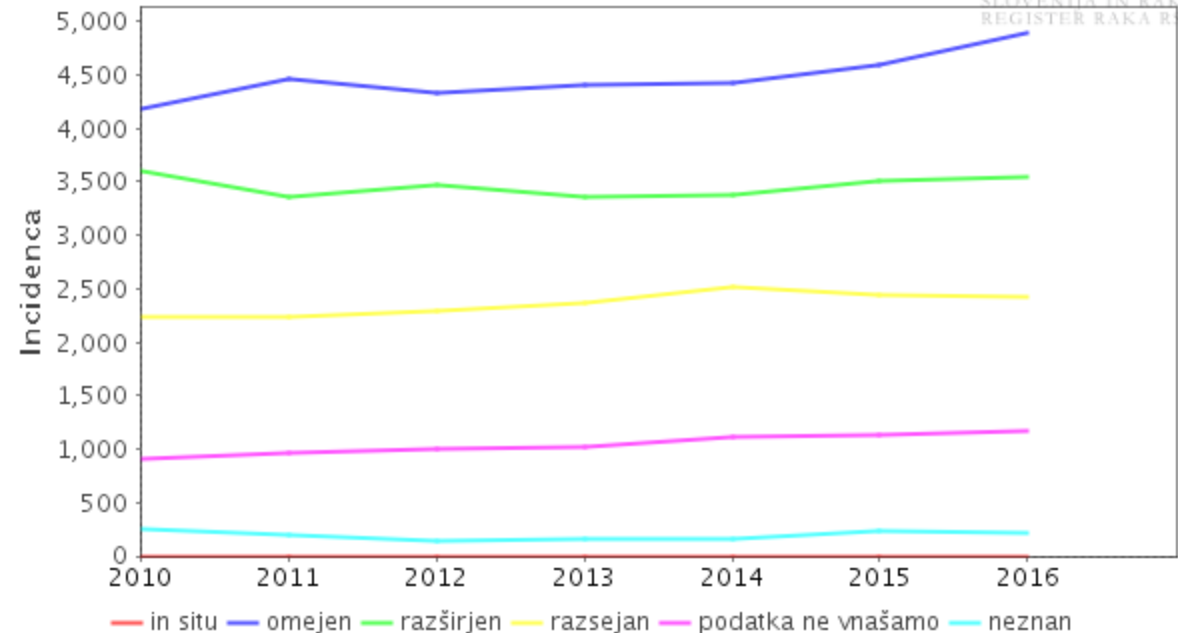
Onkološki inštitut Ljubljana, Register raka RS, 22.10.2019

Kaj vpliva na preživetje in katere intervencije so bile uspešne?

- Stadij bolezni →
- Zdravljenje
 - V Sloveniji dobro dostopno (op, RT, Sist Th)
 - Systemskega pregleda o časovno in strokovno primernih postopkih diagnostike in zdravljenja nimamo (klinični registri!)

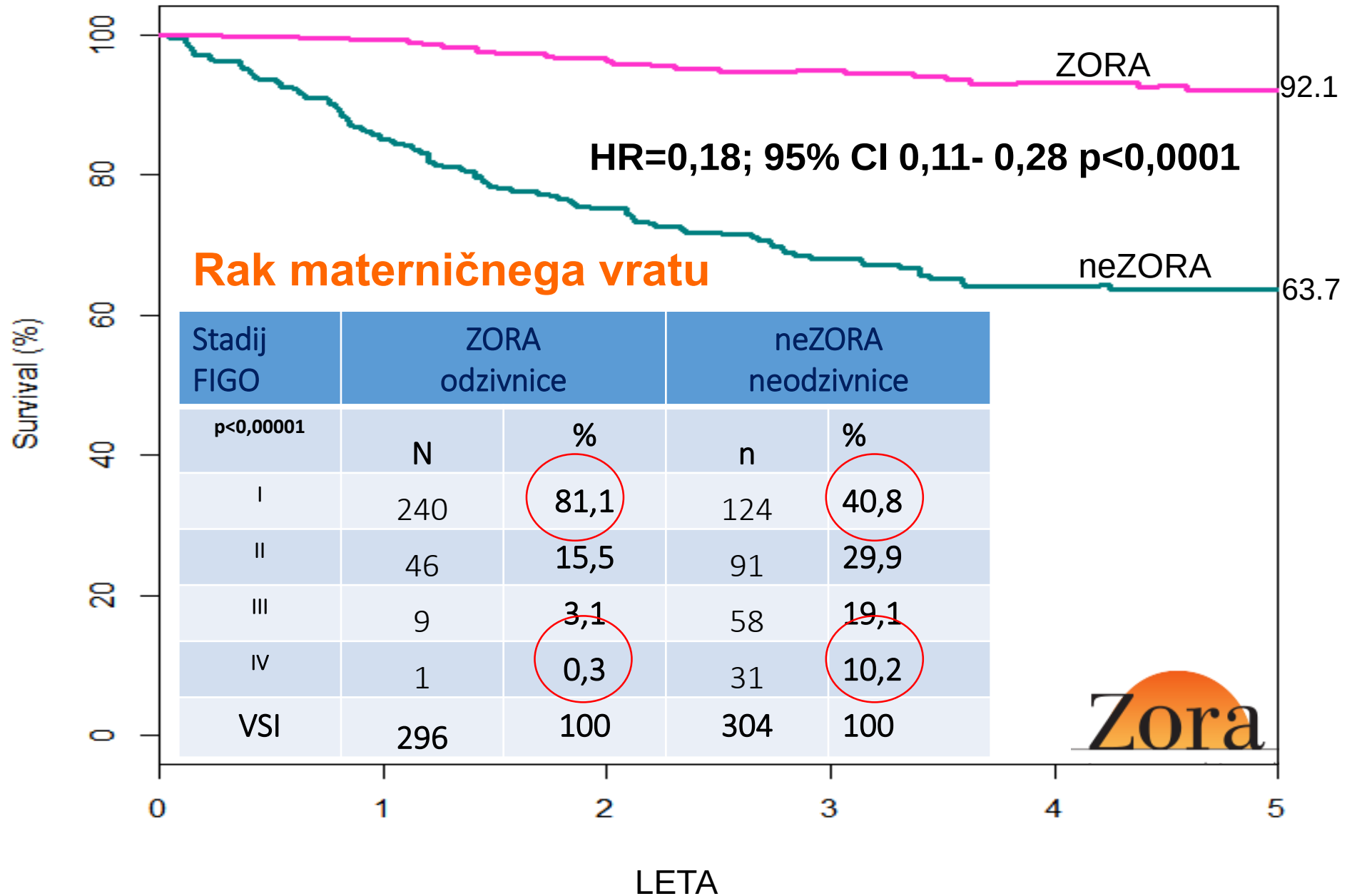
Incidenca

vsi raki, brez kožnega (C00-C96 brez C44)
moški in ženske, vsi stadiji, 0 - 80+ let
2010-2016, Slovenija

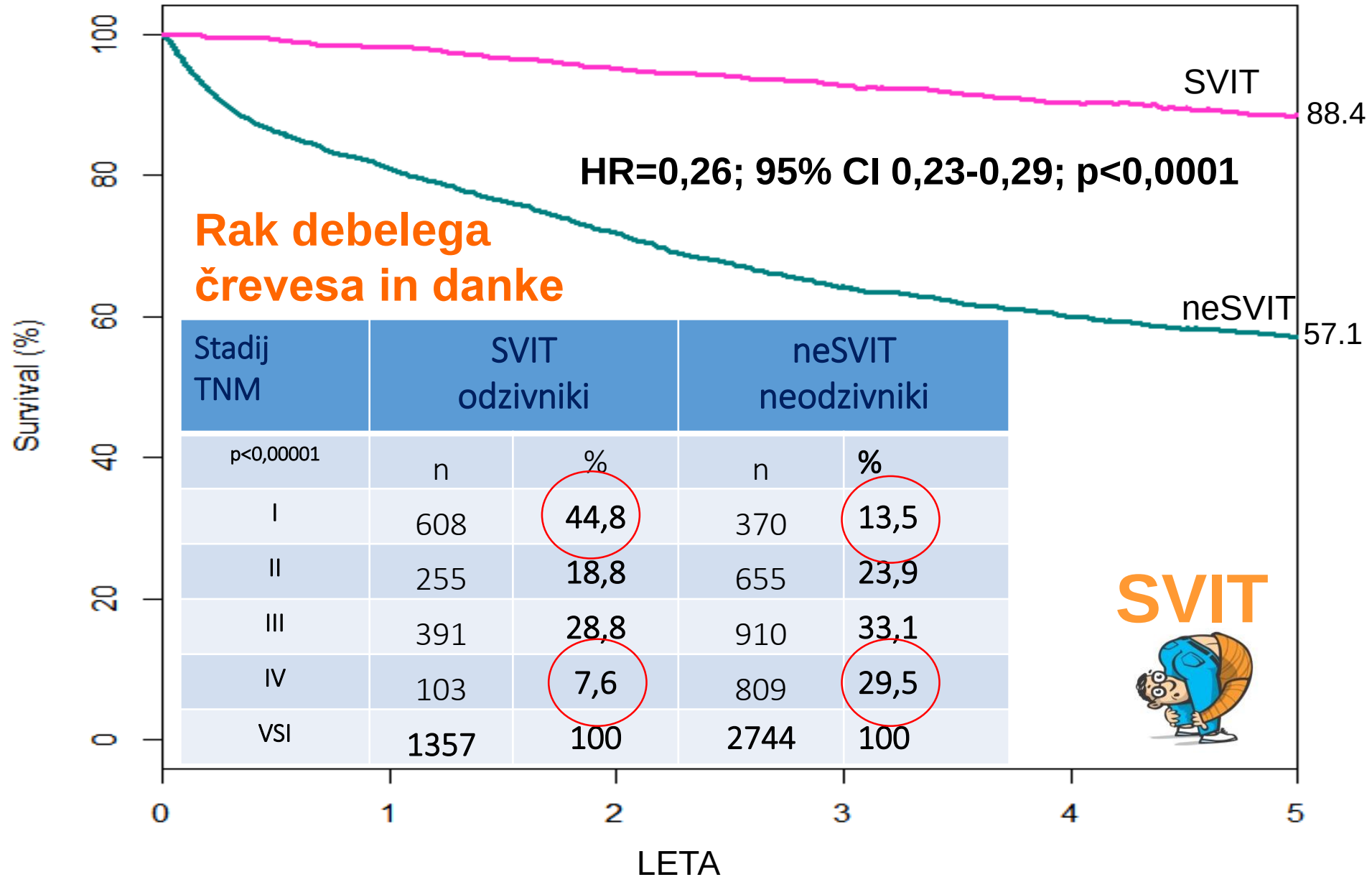

Onkološki inštitut Ljubljana, Register raka RS, 24.05.2020

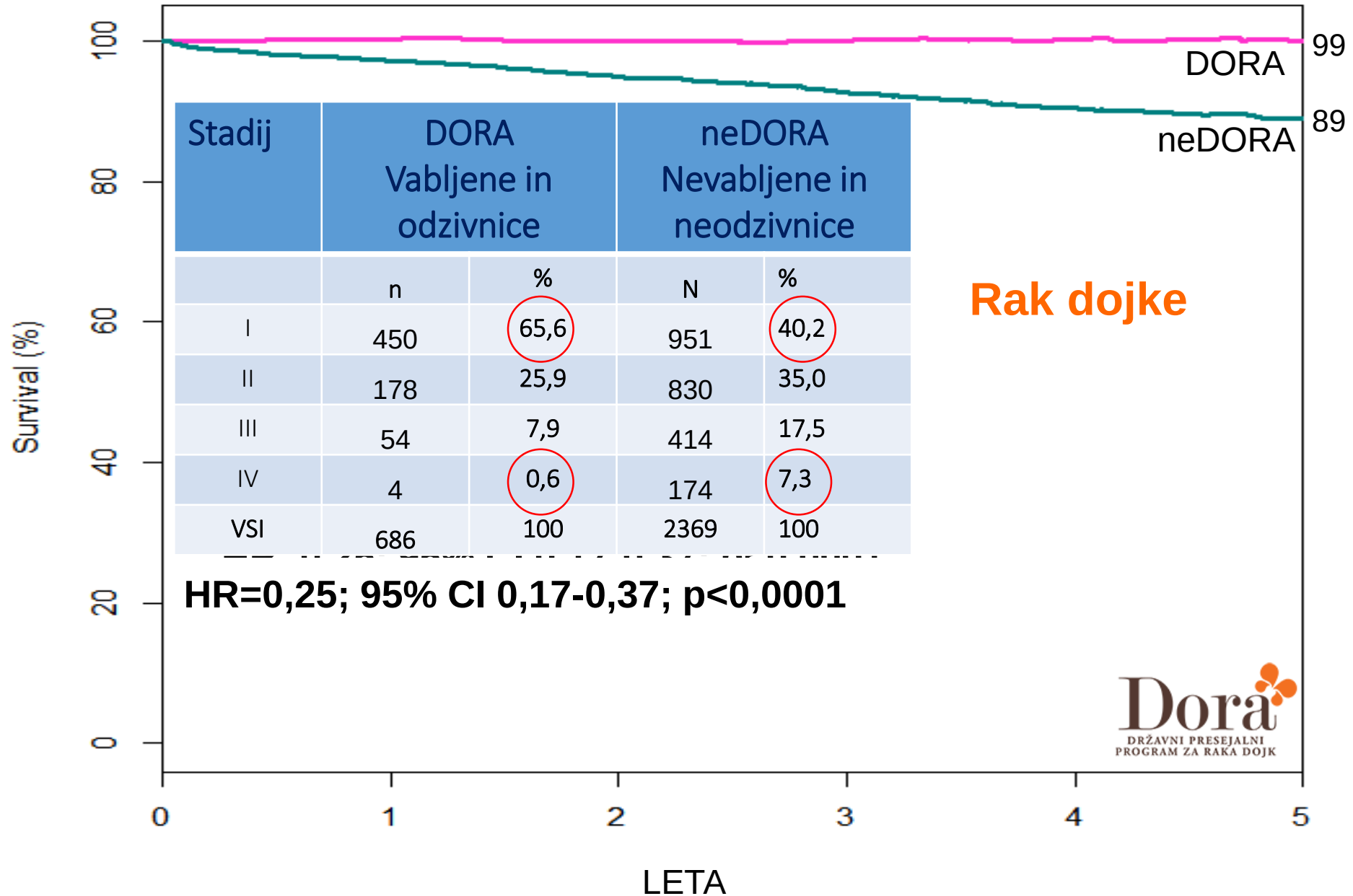
Stadij ob diagnozi in 5-letno relativno preživetje bolnic z rakom materničnega vratu glede na odziv na presejalni program ZORA

Stadij ob diagnozi in 5-letno relativno preživetje bolnic/kov z rakom debelega črevesa in danke glede na odziv na presejalni program SVIT

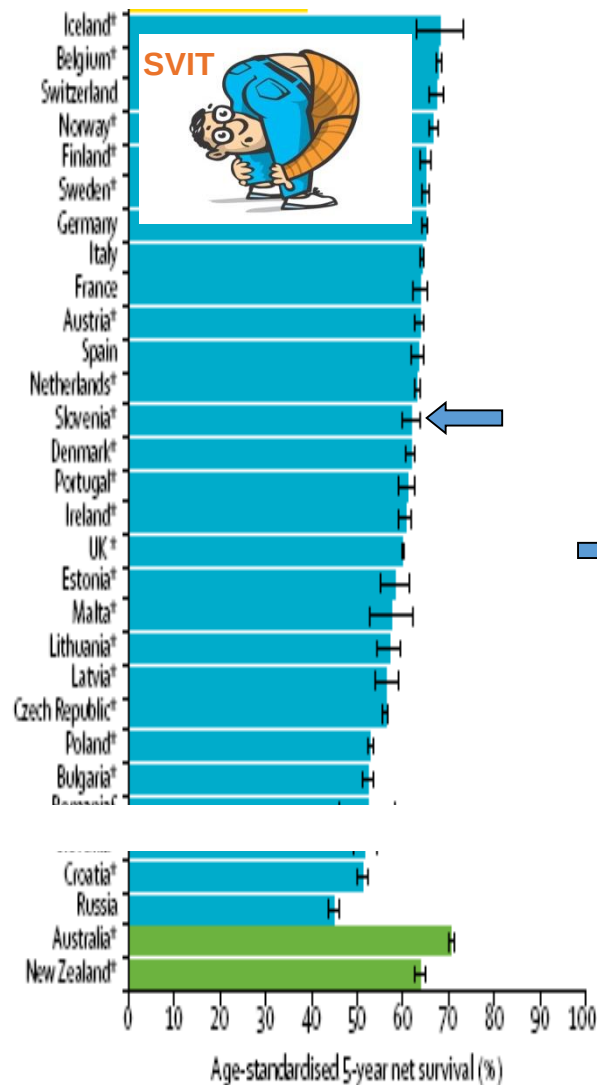

Stadij ob diagnozi in 5-letno relativno preživetje bolnic z rakom dojke glede na vabljenje/odziv na presejalni program DORA

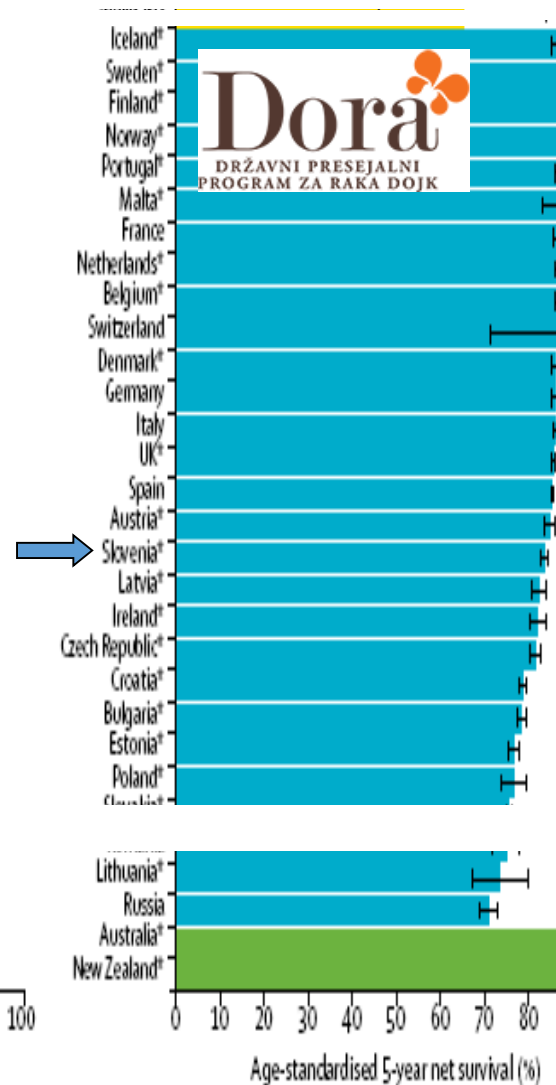

Starostno standardizirano 5-letno relativno preživetje bolnikov zbolelih 2010-2014 (The Lancet, January 2018)

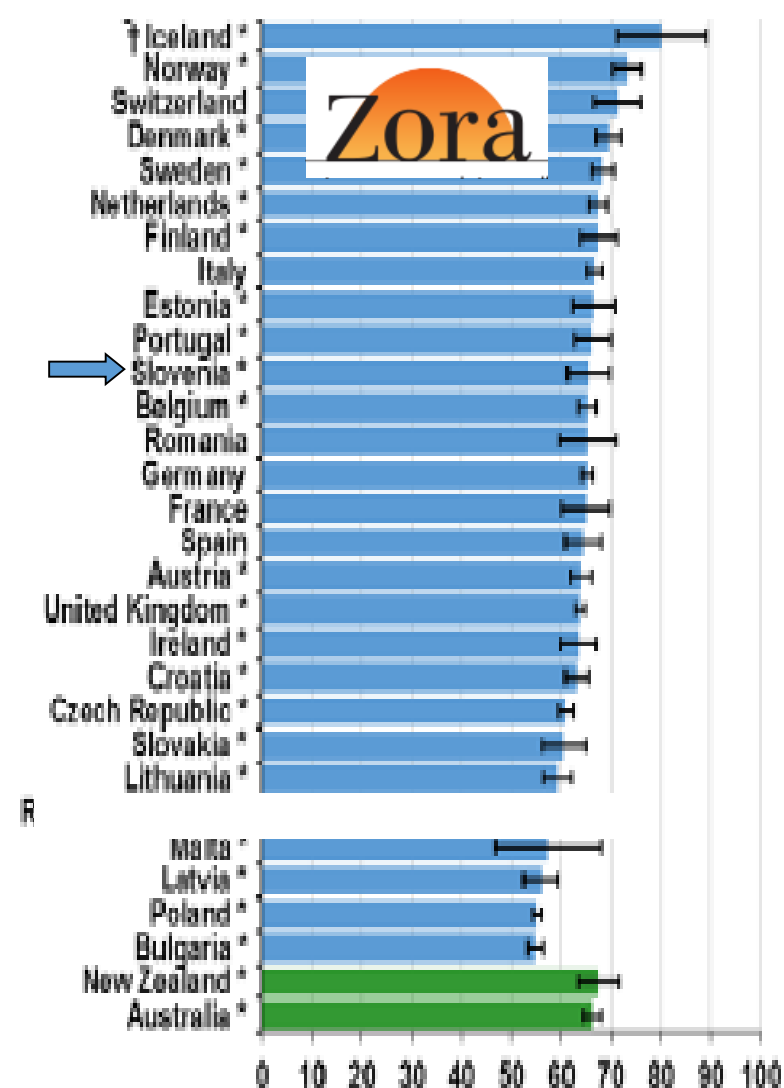
DEBELO ČREVO

DOJKA

MATERNIČNI VRAT

Kako uresničujemo zastavljene strateške cilje?

3. Izboljšati kakovost življenja bolnikov z rakom:

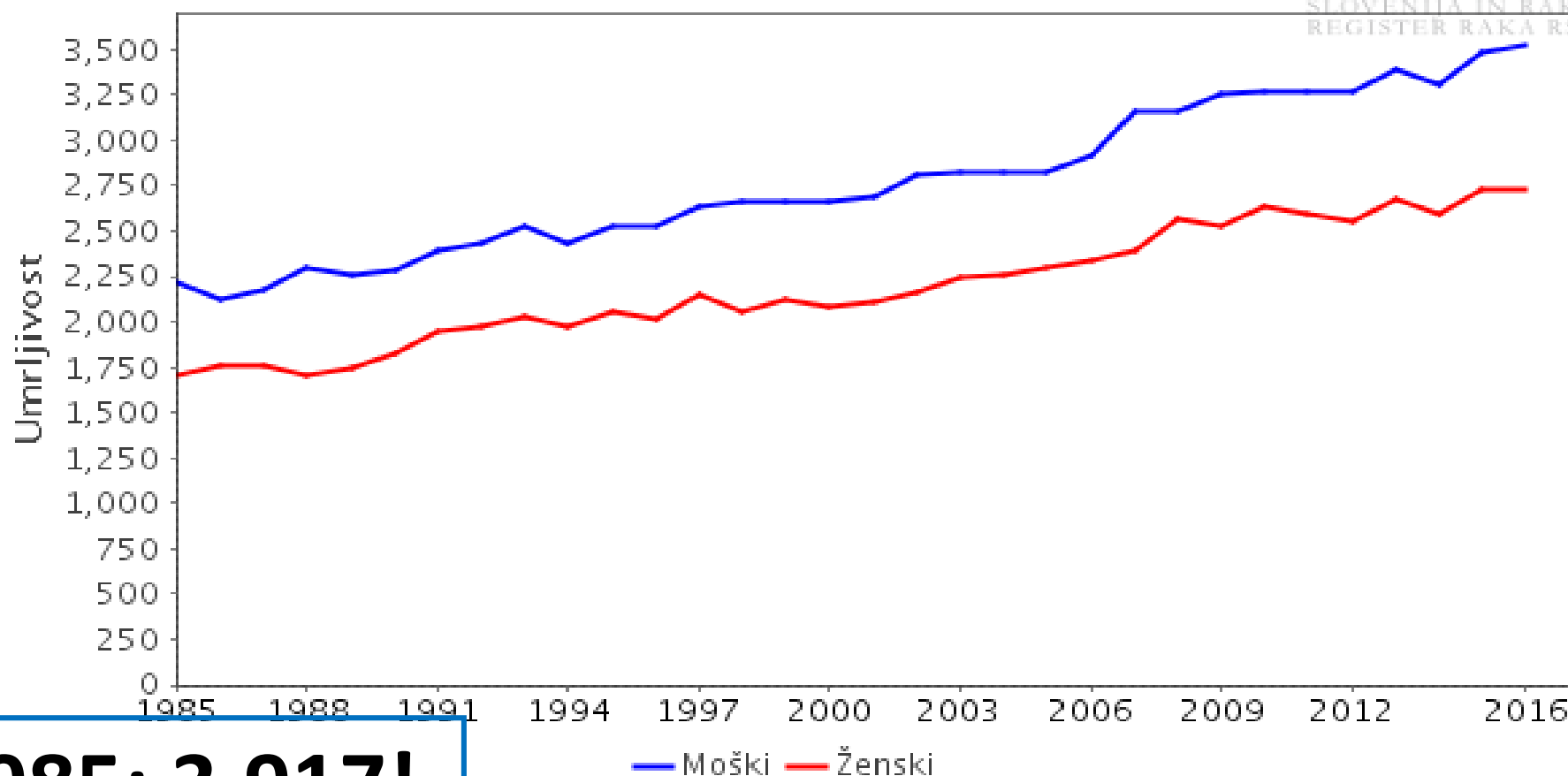
- s celostno rehabilitacijo
- s paliativno oskrbo

- **celostna rehabilitacija (prevalenca 107.000!)**
 - Smernice (psihološka podpora, fizikalna rehabilitacija, prehrana, socialna in delovna rehabilitacija, spolno zdravje,)
 - pilotni projekt - CRP ARRS/MZ (rak dojke)
- **paliativna oskrba! (ne samo za bolnike z rakom)**
 - ✓ Kurikulum paliativne oskrbe v vse klinične specializacije in družinsko medicino
 - V vse bolnišnice oddelki/enote/ambulante za paliativno oskrbo!
 - Integracija s projektom dolgotrajne oskrbe (socialna skrb)

Zaradi rasti incidence (staranje prebivalcev) raste umrljivost zaradi raka

Umrljivost
vsi raki (C00-C97)
moški in ženske
1985-2016, Slovenija

2016: 6.247!

1985: 3.917!

Izzivi obvladovanja raka v Sloveniji?

- **Paliativna oskrba**
- **Celostna rehabilitacija**
- **Kadri (nepriljubljene specializacije)**
- **Vzpostavitev mreže zdravljenj**
- **Spremljanje in kontrola kakovosti**
 - Register raka (1950) -> aktivna registracija
 - Klinični registri v vzpostavljanju, mreže zdravljenja
 - Poenotena informacijska tehnologija v slovenskem zdravstvu
- **Čakalne dobe (diagnostika, zdravljenje)**
- **Raziskovanje**

Europe Beating Cancer Plan

- Preventiva
- Zgodnje odkrivanje in diagnostika
- Zdravljenje
- Kakovost življenja bolnikov in svojcev
- Znanje, podatki, raziskovanje
- Ravnokar zaključeno pridobivanje mnenj s strani javnosti (“public consultation”)
- Predvideno sprejetje dokumenta – zadnja četrtnina 2020

DPOR 2022-2026

junij 2020 –
april 2021

- Srečanja z deležniki, priprava novih izhodišč

maj 2021

- Javna razprava

junij – sept. 2021

- Priprava končnega besedila novega DPOR

okt. – nov. 2021

- Potrditev DPOR 2022-2026 na vladi

jan. 2022 –
dec 2026

- Veljavnost novega DPOR

- Obvladovanje raka je kompleksno in ni samo naloga zdravstvene stroke
- V veliki meri ga lahko preprečimo, odgovornost za to je na posamezniku in družbi (regija, država, globalno)
- Organiziran pristop k temu kot so DPOR, iPAAK in EU Beating Cancer Plan je pomemben